సుగాలీ కుటుంబం

పాత అధికారి వెళ్లి కొత్త అధికారి వచ్చాడన్న వార్త చుట్టు పట్లనున్న గ్రామాల కన్నింటికీ తెలిసింది. ఇంత త్వరలో తెలియడానికి కారణము లేకపోలేదు.

ఆ ప్రాంతపు దేశమంతా అడవిమయము. ఆ అడవిలో ఒక భాగమునకు ఈయన అధికారి. ఏ వూరివాడో తెలియదు. అధికారము చెలాయించేటప్పుడు ముక్కుకు సూటిగా వెళ్లడం ఈయన మతము. ఈ సంగతి ఈయనే పలువురతో చెప్పటం కద్దు. లోకులు ఈ సన్మార్గమును కాఠిన్యమన్నారు.

ఒకనాటి సాయంకాలము ఈయన - పాత్రకు పేరు ఉండవలెను. గనుక ఈయనను మునిస్వామి అందాము - కంసాలి వానికి వర్తమానము చేసినాడు. ముప్పై తులముల బంగారముతో చేయబడిన కంటె ఒకటి ఆయన భార్య పెట్టుకొనే అలంకారములలో ఒకటి. ఈ కంటెను చెరిపించి నలభై తులాల బంగారపు కంటె చేయించి పెట్టమని భార్య అడగడము కంసాలిని పిలించడమునకు కారణము.

కంసాలి వచ్చినాడు. అతనికి చెప్పవలసిన మాటలు చెప్పుతుండగా అడవి కాపరులు ఒక మనిషిని పట్టుకుని మునిస్వామి వద్దకు తీసుకు వచ్చారు.

అడవిలో నల్ల మద్దికొమ్మ కొట్టి ఈ మనిషి తీసుకొని పోతూండగా కాపరులు పట్టుకొన్నారు.

మునిస్వామి విచారణతో తేలిన విషయమిది. ఈ మనిషి బండి చక్రమునకు కొన్ని ఆకులు విరిగిపోయినవట. కొనడానికెక్కడా కర్రలు దొరకలేదట. బండి తోలుకుని జీవించడమే అతని ప్రధాన వృత్తిట. అందుచేత అడవిలో కొమ్మ కొట్టినమాట వాస్తవమట.

సన్మార్గగామియైన మునుస్వామి అతనిపై కేసు చేసినాడు. అడవి కేసులకు సాక్ష్యము మొదలైనవి అక్కరలేదు. అధికారిమాటా, మేజిస్ట్రేటు శిక్షా. నేరస్థుని కొంప గుండము. అడవి పరిపాలనలో న్యాయ చక్రము పై మూటిమీద ఎప్పుడూ వర్తిస్తూ ఉంటుంది.

ఆ మనిషికి రెండు సంవత్సరముల కఠినదరకము పడినది. మునుస్వామి వచ్చిన నెలలోపుగా ఇట్టివెన్నో జరిగినవి. ఆయన కీర్తి చంద్రికలు నాల్గువేపులా వ్యాపించిన వంటే ఆశ్చర్యమేమి.

రాక్షసనామ సంవత్సరమున సకాలమున వర్షములు లేకపోవుట చేత కొన్ని చోట్లా, వర్షములు వెనుక బట్టుట చేత కొన్ని చోట్లా కాటకము సిద్ధించినది. పచ్చని చేలుండవలసిన తావులందు పత్రభూములు కానవస్తున్నవి. సూర్యుని వేడిమి నానాటికీ సహింపశక్యము గాకున్నది. నాగళ్లు, గొఱ్ఱులు, జడ్డిగాలు, పాపటలు, మెట్టులు, అన్నియు మూలకొదిగినవి. నూతులందునీరు నానాటికీ లోనికి పోవుచ్నేది. చెరువలెండుకు పోయినవి. విత్తనములకొరకై వెనుకటి సంవత్సరముదాచుకొన్న దాన్యము, జొన్నలు, కొఱ్ఱలు ఈ సంవత్సరము గ్రాసమునకు వినియోగపడుచున్నవి. భూమిపై గడ్డి మొలవలేదు. అడవిలో చెట్టు చిగుర్చలేదు. ఆవులకు మేత లేదు. మనుష్యుల కావుపాలు లేవు.

"ఈ యేడు వర్షములు లేక పంటలు లేవు. తినడానికి తాటిపళ్లేనా పడడంలే"దని మాలవాడు విలపించాడు.

ఈ కాలమున మునుస్వామి అధికారములోనున్న అడవికి సమీపమున ఒక ఊరిలో ఒక సుగాళీ కుటుంబము కాపురమున్నారు. ఈ కుటుంబము ఊరికి రావడమునకు పూర్వము ఎర్రకొండలలో ఉండేదిట. అక్కడవున్న చెంచువాళ్ళు వీళ్ల కొంపలో పడి దోచుకొనడము చేతనూ, వీళ్ల పశువులను తోలుకుపోవడం చేతనూ జీవనాధారం లేక ఇక్కడికి వచ్చినారు. అడవిలో నివసిస్తే చెంచువాళ్లు బాధపెడతారనే భయము చేత ఊళ్లోనే కాపురమున్నారు.

ఈ కుటుంబము కడు బీద స్థితిలో ఉన్నది. భార్యా, భర్త ఏడుగురు పిల్లలూను. వీరిపై దయదలచి ఒక బ్రాహ్మడు తన దొడ్డిలో వీరి నుండనిచ్చెను. ఆ దొడ్డిలో పాక వేసుకొని వాళ్లున్నారు.

సుగాలీవాళ్లు అడవి జాతికి చెందినవాళ్లే. చెంచులు, ఎరుకులు, కోయలు, ఒడ్డెలూ ఇట్టి అడవిజాతులే. సుగాలీలు వాలి సుగ్రీవుల సంతతివారమని చెప్పుకుంటారు.

సుగాలులకు కొండలూ, అడవులూ నివాసస్థానము. వీళ్ల అడవులకు పిల్లలవంటివారు. అడవులు వీరిని కనును, అడవులు వీరిని పోషించును. అడవులు వీరిని భరించును. అడవులకు వీరు తమ అస్థుల నర్పింతురు.

సుగాలీ స్త్రీలు అలంకార ప్రియులు. వివాహితయైన సుగాలీ స్త్రీ చేతులకు ఎముకలతో చేసిన కంకణములను మోచేతివరకు ధరిస్తుంది. బొంతలలో చిన్న చిన్న అద్దములు కుట్టి, గవ్వలను మాలలుగా కుట్టి బొంతల కతికించి ఆ బొంతలను లంగావలె కట్టుకొనును. రంగు రంగుల గుడ్డలతో ఈ బొంతలు చేస్తారు. రంగులన్న వారికి ప్రీతి. వారీ బొంతతోనైన టోపీని తలపై ధరించడం కూడా కద్దు. సుగాలీ స్త్రీలు సొగసుగా ఉంటారు. ఆరోగ్యము సౌందర్యమునకు వన్నె తెస్తుంది. వీరికి ఆరోగ్యము సౌందర్యము కూడా కలవు.

పురుషులును స్త్రీలును కలిసి పండుగదినములలో నృత్యము చేస్తారు. సుగాలీ భాషలో పదములు పాడతారు.

అడవులలో కట్టెలను కొట్టి మోపులుగా గట్టి ఊరూరు తిరిగి వాటినమ్మి జీవిస్తారు వీరు. ఇది కొందరి వృత్తి. కొందరు అడవులలో పశువులను మేపుకొని జీవిస్తారు. ఈ సుగాలులు ఇతర అడవి జాతులవలెనే అప్పుడప్పుడు దారులు కాచి దొంగతనం చేయడం కద్దు. అందు స్త్రీలు కూడా పాల్గొంటారు. వీరిలో సాధారణముగా స్త్రీలు పురుషులకన్న బలాఢ్యులు.

కాటకము నానాటికీ తీవ్రమైపోయింది. మర్యాదగా కూలిపని చేసుకొని గుక్కెడు అంబలి త్రాగేవాళ్లందరికీ చిప్ప చేతికి వచ్చింది. ఊళ్లల్లో యాచకుల సమ్మర్దము ఎక్కువ అయిందని పత్రికలలో మొరలు వినిపించాయి. వీధులలో పాటలు పాడుకుంటూ యాచకులు సంచారము చేస్తున్నారు. "వానదేవుడు పదములు" అంతటా వినబడుతున్నాయి.

వానదేవుడా! ఓ వానదేవుడా!
ఇగ నెందుకున్నావు జగమేలు నాసామి
చిన్న చిన్న మొలకలు జింకల పాలాయె
వేసిన చేలన్ని ఎండెండిపోయె
చక్కంటి మొగవాళ్లు సూదులైపోయిరి

ఏకంత మొగవాళ్లు ఎదవాడిఉండిరి
గుంటిక కొట్టెవాళ్ల గుండెలారుకుపోయె
నాగలి పట్టేవాళ్ల నడుము లెండుకుపోయె
నెత్తిమీద సూర్యుడా నెలవన్నె కాడా
తలమీద సూర్యుడా దండంబు నీకు
ఏనుగం తెద్దులా ఎత్తుబడి పోతాయి.
గాడికట్టిన పసరం గండేకు పోలేదు.
ఎక్కడావున్నావో గ్రక్కునా కదులయ్య
కురిపించు నాసామి కుంభవర్షాలు
కురవాక మాతోడ కువ్వారమేల
వానలు కురిపించి ప్రాణాలు రప్పించు
వంకలూ నిండంగ వాగులూ నిండ
కురిపించు నాసామి కుంభవర్షాలు
వానదేవుడా! ఓ వానదేవుడా
ఇగ నెందుకున్నావు జగమేలు సామి.

ఈ సుగాలీ కుటుంబము కూలీపనులున్న రోజులలో కూలీపని చేసుకొని పొట్టపోసుకునేవాళ్లు. కాటకము రావడం, కూలిపనులు పోవడం ఒక్కమారు తటస్థించాయి. కట్టెలు కొట్టుకొని అమ్మి జీవిద్దామంటే అడవి స్వాధీనములో లేదు. పశువులను కాచుకుందామంటే పశువులు లేవు. అడవి జాతివాళ్లని అడవిని అనుభవించ వద్దనడం పిల్లను తల్లివద్ద పాలు తాగరాదనడమే.

ఈ సుగాలీ కుటుంబము యజమాని పేరు రూపల్ నాయక్, అతని భార్యపేరు చంద్రి. వీనికి కొడుకులు కూతుళ్లూ పాలుత్రాగే పిల్ల మొదలుకుని 15 యేళ్లవరకు వయస్సువచ్చిన పిల్లలు ఏడుగురు, సూర్యనాయక్, రామనాయక్, పాటేల్ నాయక్, లక్ష్మి, సీత, బద్ది, భారతి వాళ్లపేర్లు. తండ్రీ తల్లీ పాటుపడి పిల్లలనందరనూ పోషించవలెను. పెద్దపిల్ల లక్ష్మికి వివాహమయినది పండ్రెండవయేట. అత్తవారు తీసుకుపోయి బాధలు పెట్టడం వల్ల అత్తవారింటినుంచి పారిపోయి వచ్చి తల్లి ఉన్న ఊళ్లోనే ఒక శూద్రకుటుంబములో చాకిరీకి ప్రవేశించి పొట్టపోసుకుంటూంది లక్ష్మి.

తొలికోడి కుయ్యడంతోనే రూపల్ నాయకుడూ, చంద్రీ బయలుదేరి కొండలు మీదికి అడవులలోకి పోతూ ఉండడం వాడుక. పిల్లలందరూ ఇంటివద్దనే ఉందురు. అడవికి పోయి అక్కడ దేవదారుకూర, పింకి కాయలు, పాలపళ్లు, వెలగపళ్లు - ఏవి దొరికితే అవి తీసుక వచ్చి ఊరూరు తిరిగి జొన్నలు కొర్రలు పోగుచేసుకొని మధ్యాహ్నం ఒంటిగంటకు ఇంటికి వచ్చే వాడు, అప్పుడు కొఱ్ఱన్నమో, జొన్న సంకటో జొన్న రొట్టో తయారు చేసి తామింత తిని పిల్లలకిరత పెట్టి ఆరోజు గడుపుకునేవాళ్లు.

సుగాలీ వాళ్లు కష్టపడి పనిచేసి ఇంత తింటారు గాని ఒకరిని దేహీ అని చెయ్యిచాపి అడగరు; ఇస్తే వద్దనరు.

కొంతకాలం ఈ రీతిగా జరిగింది. ప్రజలలో క్షామము ప్రవేశించింది. ఆకుకూరలూ పండ్లూ కొనేవాళ్ల సంఖ్య నానాటికీ క్షీణించింది. ఇక చేయవలసినదేమి? చేయడానికి కూలిపనులు లేవు. కాయడానికి పశువులు లేవు. ఆకు కూరలు కొనడానికి మనుష్యులు లేరు. ఇలాంటి స్థితిలో నున్నవారే కొందరు యాచకులౌతారు. ఇట్టిస్థితి నున్నవారే కొందరు దారులు కొట్టుటకు మొదలు పెడతారు. ఎవరి దీ తప్పు? వారిదా?

అయిదారుగురు పిల్లలు రోటిచుట్టూ మూగినారు. వారెవరు? మోకాలుపై తల నుంచి ధ్యానము చేస్తూ కూర్చున్నాడొకమూల, అతడెవరు? వారి ముఖములు తేజోవిహీనమై యున్నవేల? వారి కడుపులు నడుముల కంటుకుపోయిన వేల? రోకలి చేతబూని ఒక్కరీతిగా దంచుచున్నది. అవియేమి? ఆమె ఎవరు?

ఈతపండ్ల నక్కడక్కడ పోగుచేసుకొని వచ్చి వాని నెండబెట్టి తరువాత దంచి గింజలను పారవేసి ఆ పొట్టుతో రొట్టెలను కాల్చుకొనుచున్నారు రూపల్ నాయక్ కుటుంబము. మార్గము లేనివారికి భగవంతుడొక మార్గము కల్పించక మానునా! కాలినది ఈతపొట్టుతోనయిన రొట్టె ఒకటి, తినడానికి సిద్ధముగా నున్నవారు ఎనమండుగురు.

కొంతకాలమిట్లు గడిచింది. ఈతపళ్లు కూడా కొన్నాళ్లకరుదై. కావూ? చెంచువాళ్లూ, మాలమాదిగెలూ, సుగాలీ వాళ్లూ ఇందరికీ ఎంత కాలము ఈతపళ్లుఆధారమై ఉండగలవు. ఇంక సాధన మేమిటి?

ఒకనాటి ఉదయము రూపల్ నాయక్, చంద్రీ ఇద్దరూ తట్టలు చేతితో పట్టుకుపోయినారు. వాళ్ల పిల్లలు ఊరిలో వీళ్ల గడపలూ, వాళ్ల గడపలూ పట్టుకొని కాలము బుచ్చుతున్నారు. మధ్యాహ్నమయేసరికి భార్యాభర్తలిద్దరూ తట్టెడు చింతగింజలను తెచ్చినారు. అవి ఎందుకు? ఆ చింత గింజలను రోటిలో ఇద్దరూ దంచినారు. నీళ్లలో నానవేసి కడిగినారు. ఎండబెట్టి తిరుగలితో విసిరినారు. తెల్లటి పిండి తయారైనది. వీరు చేసే పనులను పన్నెండు కన్నులు చూస్తూ ఉన్నవి. ఈ పిండితో సాయంత్రమయేసరికి రెండు రొట్టెలు తయారైనవి. మెడపట్టులు పట్టుకొంటూ తమకు తక్కువైనదని కొట్లాడుచూ పిల్లలూ దంపతులూ ఆ రొట్టెలను తిన్నారు. ఇంత నీరు త్రాగినారు. ఆ దినమున భగంతుడింత ఇచ్చినాడు. హాయిగా రాత్రి అందరూ వెన్నెలలో విచారము లేకుండా నిద్రపోయినారు.

కొంతకాలమీరీతిగా జరిగింది. చింతగింజలకు కూడా కరువైనది. కొన్నాళ్లకు చింత గింజలను వర్త కులు అమ్మ మొదలుపెట్టిరి, పడి అర్థణా! అర్థణా ఆ సుగాలీలకు ఎక్కడ నుంచి వస్తుంది? ఇక చేసేదేమిటి?

ఒకనాటి సాయంకాలము ఒక సుగాలీ కుటుంబము ఆరుబయట ఆకులలో నల్లటి పదార్థము పెట్టుకొని ఆత్రముగా తింటున్నారు. ఆ నల్లటి పదార్థమేమిటి? చింతచిగురూ, చింతపండూ బూడిదలో కలిపి పొయ్యిమీద ఉడికించగా తయారైన పదార్థము. ఈ అంబలి త్రాగి కడుపు నిండా నీళ్లు త్రాగి చింతలేక హాయిగా నిద్రపోయారు. ఇట్లు కొన్నాళ్లు. అడవిలో చింతపండు తెస్తూన్న వాళ్లకు శిక్షపడుతూందని వదంతి పుట్టింది. ఇక చేయవలసినదేమిటి?

దేవదారుకూర మిగిలిన ఆకుకూరలవలెగాక కొంత సువాసన కలిగి ఉంటుంది. దీనిని బ్రాహ్మలు

షప్పులో వేసి వండుకొంటారు. అడవులలో తిరిగేవాళ్లు ఈ కూరను వూరివారికి బియ్యానికి, జొన్నలకూ అమ్ముతారు. కొనేవాళ్లు లేనప్పుడో?

అడవి సమీపమున నున్న దేవదారుచెట్ల నాశ్రయించి మధ్యాహ్నమయ్యేసరికి ఒక తట్టెడు దేవదారు కూర తెచ్చినారు ఈ సుగాలీ దంపతులు. కుండలో ఆ కూరను నీరుబోసి వుడకబెట్టి దించినారు. ఆకులలో బెట్టుకొని పిల్లలూ, తల్లీ, తండ్రీ కడుపునిండా తిన్నారు. హాయిగా నిద్రపోయినారు.

ఈ రీతిగా కొన్నాళ్లు జరిగింది. అడవియంచులనున్న కూర నానాటికీ తరిగిపోయింది. ఇక చేయవలసిన దేమిటి? నడిరాత్రి బయలుదేరి ఎవ్వరూ చూడకుండా ఇంత దేవదారు కూర కోసుకుని వచ్చి తెల్లవారు సరికి ఇల్లుచేరి ఆ రోజు గడువుకొనవలసి వచ్చింది. ఇట్లు కొంతకాలము గడిచింది. ఒకనాడు తోవలో నలుగురు మాలవాళ్లు కనిపించినారు. రెండు రోజులకు ముందు వారు దేవదారుకూర ఆ రీతిగా తీసుకుపోతూండగా అడవికాపరులు పట్టుకొన్నారట. నూతనోద్యోగి కడకు తీసుకుపోయారట. బొటనవ్రేలి ముద్రలను వేయించుకొన్నారట. ఈ వర్తమానము సుగాలీ దంపతులకు తెలియవచ్చింది. ఇక అడవికి పోవుట ఎట్లు? పొట్ట పోషించుకోవటమెట్లా? పిల్లలను పోషించడం ఎట్లా?

రెండు రోజులపాటు సుగాలీ కుటుంబమునకు తిండి లేదు. దిగుడు బావిలో నుంచి తెచ్చుకున్న నీళ్లే తిన్నారు. ఆ నీళ్ల త్రాగారు. వెన్నెలలో సుఖముగా నిద్రపోయినారు. రెండు రోజులు గడిచినవి. ఇట్లెన్ని రోజులు గడచును?

కష్టములలో ఉన్నవారికి భయము తక్కువ. ఏమన్నా భయముండదు. అధికారులంటే భయమా? మృగములంటే భయమా? తోడివారంటే భయమా ఆపత్తులు సంభవిస్తవని భయమా? భయము లేకుంటే నేమవుతుంది? కష్టములు వచ్చును. ఉన్న కష్టములలో అవి కలసిపోతవి ఇంక భయమెందుకు.

మరింత జాగ్రత్తగా దేవదారు కూర అడవులలో నుంచి వారు తెచ్చుకొనక తప్పినది కాదు. కొంతకాలము సరిగానే జరిగింది. ఒకనాడు రూపల్ నాయక్ అడవిలో దేవదారు కూర కోస్తున్నాడు. చంద్రి కొండలలో ఒక చరియలో ఈతచెట్లకు పళ్లున్నవని విని ఆ పళ్ల కోసము అక్కడకు వెళ్లింది. రూపల్ నాయకుడు వొడినిండా కూరకోసుకుని అడవి దాటివస్తూ ఉన్నాడు. ఇద్దరు అడవి కాపరులు అతనిని అడ్డగించినారు. పారిపోయినాడు. పరుగెత్తి వానిని పట్టుకొన్నారు. అతనిని పరీక్షించినారు. దేవదారు కూర కానవచ్చినది. మునుసామి కడకు తీసుకుపోయినారు. దేవదారు కూర కోసినట్లును, కొమ్మలను విరిచినట్లును కేసు. కూర కొయ్యడం తప్పుకాదు, కొమ్మలు విరవడం నేరము. కొమ్మలు విరవడం ఎందుకు? అమ్ముకుందామనేకదా? అడవికి నష్టము కలుగజేయవలెననే ఉద్దేశ్యమే కదా! మేజిస్ట్రేటు వద్ద కేసు జరిగింది. రూపల్ నాయకుడు దీనముగా చెప్పుకున్నాడు తనకు ఏడుగురు పిల్లలనీ కూలీపనీ చేసుకోవడము వృత్తనీ, కూలిపనులు లేవనీ, తిందామంటే ఈతపళ్లు కరువయినవనీ బూడిద తాగుదామంటే చింతపండు కరవయిందనీ చింత పిక్కలు తిందామంటే ఖరీదైనవనీ, దేవదారు కూరపై అతని కుటుంబమంతా ఆధారపడియున్నదనీ, అతడు కొమ్మలు విరవలేదట. కూర కోసుకున్నట్లు ఒప్పుకున్నాడు.

మేస్త్రీటు నూతనోద్యోగి చాకచక్యమును మెచ్చుకున్నాడు. సుగాలీవానికి నాలుగు సంవత్సరముల ఖయిదు విధించినాడు.

చంద్రి ఈతపల్లని ఇంటికి తెచ్చు సరికి రూపల్ నాయకుడు ఇంటికి రాలేదు. ఎక్కడైనా కూలికి పోయినాడేమో అని సంతోషించింది. ఈత రొట్టెలను పిల్లలకు పెట్టి తాను తిన్నది. రెండుమూడు రోజులపాటు రూపల్ నాయకుడు ఇంటికి రాకుండడము అలవాటే.

రెండు రోజులు పోయినమీదట తన భర్తకు ఖయిదు వేసినారని చంద్రికి తెలిసింది. ఏమీ చేయగలదు? తన రెక్కలతో ఇందరిని పోషించగలదా; ఎడపిల్లను పెద్ద పిల్లకు అప్పగించి చంటి పిల్లను చంక బెట్టుకొని ఒకనాడు ప్రయాణమై తెల్లకొండల కేసి పోయింది. తెల్ల కొండలలో దాని చుట్టాలున్నారట. ఈ సంగతి ఊరివారికి తెలియదు.

పాకలో నలుగురు పిల్లలు తల్లిదండ్రుల కోసము ఆనాటి మధ్యాహ్నము వరకూ వేచి యున్నారు. ఎవ్వరూ రాలేదు. పాకను విడిచి ఊరిలో ఆ నలుగురూ వేర్వేరు దిక్కులకు పోయారు. వారేమయినారో ఎక్కడుండిరో ఎవరికీ తెలియదు. భూదేవి వారిని కన్నది. భూదేవి వారిని మళ్లీ స్వీకరించింది.

రూపల్ నాయకుడు నాలుగేండ్లయిన తరువాత ఆ ఊరు వచ్చినాడు. తన కుటుంబములేదు. భార్య తెల్లకొండలలో ఎక్కడికో పోయిందనీ పిల్లలెక్కడికో పోయినారనీ పొరుగువాళ్ల చెప్పినారు. రూపల్ నాయకుడు ఆ రోజునే బయలుదేరి తెల్లకొండలకు పోయినాడు. అక్కడవాని భార్య కానరాలేదు.

మునుస్వామి నానాటికి ధనము గడించడము మొదలు పెట్టినాడు. సాలుకు ఇంత ఇచ్చే పద్ధతి మీద తనకు తెలియకుండా అడవి సరకు తెచ్చుకొనవచ్చునని లోపాయకారిగా అడవి మనుష్యులతో రాజీ పడ్డాడు. కేసులు తక్కువ అయినవి. అధికారి సామర్థ్యమునకు దొరతనము సంతోషించింది.

అది విషజ్వరముల కాలము. ఊరూరా, దేశదేశములా విషజ్వరములే. యెందరో దాని వాతపడిరి. మునుసామి ఇంట ప్రవేశించినదీ విషజ్వరము. భార్యా, ఇద్దరు పిల్లలూ పదిరోజులలో యెగిరిపోయినారు.

మునుసామి ఒక్కడు, "నా" అన్నవాళ్ల లేరు. ధనమునే చుట్టముగా చూచుకొన మొదలు పెట్టినాడు.

క్రమక్రమముగా మునుసామి ప్రవర్తన పై అధికారులకు తెలియవచ్చింది. విచారణ జరిగింది. మునుసామిని ఉద్యోగము నుండి తొలగించారు.

చిన్ననాటి బంధువులతోనూ, మిత్రులతోనూ జీవితము గడప వచ్చునని స్వగ్రామము పోయినాడు మునుస్వామి. మిత్ర బంధుకోటి ఆ గ్రామమున అతనికి కరువైంది.